

Агата
Кристи

Ўнта негр боласи

Агата
Кристи

Ўнта негр боласи

ЎНИНЧИ БОБ

– Шу гапга ишондингизми? – сўради Вера.

Вера билан Филипп Ломбард меҳмонхонадаги дераза рафида ўтиришарди. Ёмғир томчилари шитоб билан деразага урилар, кутурган шамол ойнани зир титратарди. Филипп хиёл энгашди:

– Қария Уоргрейвнинг «қотил ўзимиздан битта-миз» деган гапини назарда тутяпсизми?

– Ҳа.

– Айтиш қийин. Мантиқан ўйлаб кўрсак, албатта, у ҳақ, лекин бари бир...

– Бари бир, – гапни илиб кетди Вера, – ақлбовар қилмайди.

Ломбард афтини бужмайтирди.

– Ҳаммасига ақлбовар қилмайди. Аммо Макартур ўлимидан сўнг бахтсиз ҳодиса ёки ўз жонига қасд қилиш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас. Бир нарса аниқ. Бу қотиллик. Аниқроғи, учта қотиллик.

Вера сесканиб тушди:

– Қўрқинчли тушга ўхшайди. Назаримда, бундай бўлиши шунчаки мумкин эмасдек туюляпти.

Филипп тушунганнамо бош силкиб қўйди:

– Тўғри, гўё туш кўряпмиз. Ҳозир эшик тақиллаб қолади-ю, қаҳва кўтарган оқсоч киради.

– Қанийди, ҳаммаси шундай тугаса! – деди Вера юраги орзиқиб.

Филипп Ломбард маъюс тортди.

– Йўқ, бунга умид қилмасак ҳам бўлаверади.

Дахшатли туш ўнгимизда содир бўляпти!

Веранинг шашти пасайди:

– Агар... агар ўзимиздан биттамыз бўлса, нима деб ўйлайсиз, ким у?

Ломбард ишшайиб қўйди:

– Сўзларингиздан тушундим, – деди у, – иккаламизни истисно қиляпсиз. Фикрингизга мутлақо қўшиламан. Қотил эмаслигимни жуда яхши билламан. Сизда ҳам, Вера, ҳеч қандай ёввойилик йўқ. Сиздек ақли расо, вазмин қизни ҳеч қачон учратмаганман. Телба эмаслигингизга ҳатто кафил бўла оламан.

– Раҳмат, – базўр кулиб қўйди Вера.

Филипп:

– Бу нимаси, мисс Вера Клейторн, наҳотки хушомадимга хушомад билан жавоб бермасангиз?

Вера каловланиб қолди.

– Ўзингиз тан олдингиз, – деди у ниҳоят, – одамлар ҳаёти сиз учун бир пулга арзимамайди. Шундай бўлса-да, ўша пластинкани сиз ёздирганингизни тасаввур қила олмайман.

– Тўғри, – деди Ломбард. – Қотиллик қилсам ҳам, фақат фойдани кўзлаб қилган бўлардим. Жиноятчиларни оммавий жазолаш мен учунмас. Давом этамиз. Демак, бир-биримизни истисно қиламиз ва диққатимизни қисматдош беш биродарга қаратамиз. Улардан қай бири А. Н. Оним? Бунга ҳеч қандай асосим бўлмаса-да, негадир Уоргрейвни танлайман!

– Шунақами? – ҳайрон бўлди Вера. Бир оз ўйланиб тургач сўради: – Нима учун?

– Айтиш қийин. Биринчидан, у жуда қари, иккинчидан эса, кўп йиллардан бери судда одамлар тақдирини ҳал қилган. Демак, салкам бир умр ўзини маъбудлардек қудратли деб келган. Мана шундан боши айланган бўлиши мумкин. Одамлар ҳаёт-мамоти устидан ҳукмдорман деган ўйга ишониб қолгач, бутунлай ақлдан озган-у, баттар қутуриб, энди ўзини ҳам олий ҳакам, ҳам жаллоддек ҳис қила бошлаган.

– Эҳтимол, ҳақдирсиз, – деди Вера.

– Ўзингиз кимни танлайсиз? – сўради Ломбард.

– Доктор Армстронгни, – шартта айта қолди Вера.

Ломбард хуштак чалиб юборди:

– Докторни? Мен бўлса уни охирги ўринга қўйган бўлардим.

Вера бош чайқади.

– Унда адашасиз. Иккита ўлим захарланиш натижасида юз берди. Бу эса тўғри докторга ишора

килади. Миссис Рожерсга уйқу дори берганини унутмаслик керак.

– Тўғри, – рози бўлди Ломбард.

– Лекин доктор ақлдан озса, уни тезда фош қилиш осон бўлмайди. Кейин докторлар жуда кўп ишлайди. Савдойилик қаттиқ чарчаш оқибати бўлиши мумкин, – фикрида туриб олди Вера.

– Бари бир Макартурни у ўлдирганига ишонгим келмаяпти, – деди Ломбард. – Чунки кўп вақт ёлғиз қолмади. У ёққа елдек учиб бориб келмаган бўлса, бу фурсат ичида шунчаки улгурмасди. Яна у спортчимас. Шунча югургандан кейин хансираб қоларди.

– Лекин генерални кейинроқ ҳам ўлдириши мумкин эди, – эътироз билдирди Вера.

– Қачон экан?

– Генерални тушликка чақириш учун борган пайт. Ломбард яна ҳуштак чалиб юборди:

– Демак, генерални ўшанда ўлдирган деб ўйлаясизми? Бунинг учун асаби пўлатдан бўлиши керак.

– Ўзингиз ўйлаб кўринг, нимани ҳам ютқазарди? – гапини бўлди Вера. – Бу ерда ягона доктор у. Генерални бир соат аввал ўлдиришган деб айтиш қийинми? Ахир орамизда ҳеч ким буни инкор қилолмайди.

Филипп унга ўйчан тикилиб қолди.

– Ақлли гап, – деди у. – Қизик...

– Ким у, жаноб Блор? Шуни билмоқчиман. Ким бўлиши мумкин? – Рожерснинг бутун вужуди қалтирар, асабийлашганидан кумуш идиш-оёқларни қайта-қайта тозаларди.

– Ҳамма жумбоқ шунда, оғайни, – деди истеъфодаги инспектор.

– Жаноб Уоргрейв айтишича, ўзимиздан кимдир экан. Унда ким, сэр? Шуни билгим келяпти. Ўша аблаҳ ким?

– Ҳаммамиз шуни билишни хоҳлардик, – деди Блор.

– Лекин ниманидир тахмин қияпсиз, жаноб Блор. Адашмадимми?

– Балки ниманидир тахмин қилаётгандирман, – деди Блор. – Лекин тахмин қилиш бошқа, билиш бошқа. Қош қўяман деб, кўз чиқарсам-чи? Фақат бир нарсани айта оламан. Ўша одамнинг асаблари пўлатдан бўлиши керак.

Рожерс пешанасидаги терни артди.

– Даҳшат, кўрқинчли даҳшат бу, – деди бўғик овозда.

– Ўзингизда қандайдир тахмин борми, Рожерс?

– қизиқсинди Блор.

Хизматкор бош чайқади:

– Мен ҳеч нарсани тушунмаяпман, сэр, – деди бўшашиб. – Мутлақо ҳеч нарсани. Шунга баттар кўрқиб кетяпман.

– Бу ердан кетишимиз керак! Қандай бўлмасин, кетишимиз керак! – бақирарди доктор Армстронг.

Судья Уоргрейв деразадан ўйчан қараб қўйди. Пенсени чилвирини ўйнаганча гап бошлади:

– Албатта, об-ҳавони башорат қилмоқчи эмасман. Лекин таваккалига айтишим мумкин. Агар шамол тинмаса, ҳатто қуруқликдагилар қай аҳволга тушиб қолганимизни билишса ҳам, яқин кунларда оролга қайиқ келмайди.

Армстронг бошини чангаллаб қолди.

– Унгача ҳаммамизни қириб ташлашади! – дея инграб юборди.

– Ундай бўлмайди деган умиддаман, – деди судья. – Барча эҳтиёт чораларини қўллашимиз керак.

Шу пайт Армстронг чолларда яшаш истаги ёшларга нисбатан кучлироқ бўлиши ҳақида ўйлади. Узоқ шифокорлик тажрибасида бунга кўп бор шохид бўлган. Мана, масалан, ўзи судьядан камида йигирма яшар ёшроқдир, лекин ҳаётга бўлган интилиши қанчалар мўрт.

Судья Уоргрейв бўлса бошқа нарсани ўйларди: «Қириб ташлашади! Ҳамма докторлар бир хил-а. Битта гапни тўтиқушдек такрорлашади. Бу ҳам ўша аҳмоқлардан».

– Унутманг, учтасини аллақачон ўлдиришди.

– Тўғри. Лекин, ўз навбатида, сиз ҳам унутманг, улар ҳаёти хавф остидалигини билишмаган. Биз эса биламиз.

Армстронг алам билан:

– Биз нима ҳам қила оламиз? Эртами-кечми...

– Ўйлашимча, – деди судья Уоргрейв, – нимадир қўлимиздан келади.

– Ахир биз ҳатто қотил кимлигини билмаймиз, – эътироз билдирди Армстронг.

Судья одатдагидек иягини пайпаслади.

– Бундай демаган бўлардим.

– Наҳотки кимлигини фаҳмлаган бўлсангиз? – ундан кўз узолмай қолди Армстронг.

– Тан оламан, судда талаб қилинадиган чинакам далил-исботлар менда йўқ, – мужмал жавоб берди судья. – Лекин бўлиб ўтган воқеаларни қайта-қайта хаёлимдан ўтказганим сари калаванинг учи доим бир одамга тақаляпти.

Армстронг яна судьяга тикилиб қолди.

– Ҳеч нарсани тушунмаяпман, – деди у.

Мисс Брент – у юқори қаватдаги ўз ётоғида эди – Инжилни олди ва дераза ёнига ўтирди. Инжилни очди, лекин бир муддат иккиланишдан сўнг

китобни четга қўйиб, пардоз столига яқинлашди. Галадондан қора муқовали ён дафтари олиб, ёзишга киришди:

Мудҳиш воқеа юз берди. Генерал Макартур ҳалок бўлди. (Унинг амакиваччаси Элси Макферсонга уйланган). Уни ўлдиришганига ҳеч қандай шубҳа йўқ. Тушлиқдан сўнг судья ажойиб нутқ ирод қилди. У қотил орамизда эканига қатъий ишонапти. Демак, кимдир биттамитз иблис макрига учган. Анчадан бери шундай гумоним бор эди. Бироқ ким у? Ҳозир ҳамманинг хаёлини шу савол банд қилган. Фақатгина мен биламан...

Сўнг бир неча сония қимир этмади, кўз олди хиралашди. Қўлида қалам титрай бошлади. Қоғозда ажи-бужи ёвуз пайдо бўлди:...қотилнинг исми Беатриса Тейлор...

Кўзлари юмилди. Лекин шу заҳоти сапчиб тушди. У уйғониб кетганди. Ён дафтарига қаради. Қинғир-қийшиқ ёзилган охирги жумлани ўқиркан, ғазабдан қичқириб юборди.

«Наҳотки шуни мен ёзган бўлсам? – ўзича пичирлади. – Менимча, ақлдан озяпман».

Довул тобора кучаярди. Шамол увиллар, шиддат билан уй деворларига ўзини урарди. Ҳамма меҳмонхонада тўпланди. Бир бурчакка ғуж бўлиб ўтириб олишди. Сукунат ичида зимдан бир-бирини кузатишарди. Рожерс патнис кўтариб кирганда меҳмонлар деярли сакраб тушди.

– Пардаларни ёпиб қўяйми? – сўради Рожерс. – Шунда бу ер қулайроқ бўлади.

Рухсат олгач, пардаларни ёпиб, чироқни ёкди. Хона ростдан ҳам ёришиб кетгандек бўлди. Меҳмонлар жонланиб қолди. Ҳа, албатта, эртага довул тинади... қайиқ келади...

Вера Клейторн деди:

– Чой қуясизми, мисс Брент?

– Йўқ, йўқ, ўзингиз қуйинг, азизам. Чойнак жуда оғир экан. Кейин жуда хафа бўляпман. Икки калава кулранг ипимни йўқотиб қўйдим. Эссизгина.

Вера столга ўтди. Қошиқлар енгил шиқирлаб, чинни жаранги эшитилди. Телбаворлик ортда қолди.

Чой! Хузурбахш чойхўрлик! Филипп Ломбард ҳазил қилди. Блор кулди. Доктор Армстронг ишида учраган қизик воқеани айтиб берди. Судья Уоргрейв – у одатда чой ичмасди – роҳат билан хушбўй ичимликдан хўплаб қўярди.

Рожерс келиши билан фароғат дамлари ортда қолди. Хизматкорнинг кайфияти тушиб кетганди.

– Кечирасизлар, – деди у, ҳеч кимга эътибор бермай, – мабодо ваннахонадаги парда қаёққа ғойиб бўлганини билмайсизларми?

Ломбарднинг кўзлари қисилди:

– Парда? Бу нимаси, Рожерс?

– У ғойиб бўлди, сэр, худди парланиб кетгандек. Ваннахоналарни йиғиштиргандим. Ҳожат... яъни ваннахоналардан бирида парда йўқ экан.

– Бугун эрталаб жойидамиди? – сўради судья.

– Ҳа, сэр.

– Ўзи қанақа эди? – суриштирди Блор.

– Резина аралаштирилган шойидан, сэр, қирмизи рангли. Қирмизи кошинга мослаб олинган.

– Ўша йўқолиб қолдими? – сўради Ломбард.

– Йўқолди.

– Ҳа, майли. Шунга шунча ваҳимами? – бидирлади Блор. – Қидиришдан маъни йўқ. Ҳеч ерда кўринмаяпти. Йўқолса йўқолар. Парда билан ўл-

дириб бўлмайти, шунинг учун бу ҳақда унутамиз,
– деди Рожерсга.

– Хўп, сэр. Миннатдорман, – хизматкор чиқиб,
афта эшикни ёпди.

Хонага яна кўрқув оралади. Меҳмонлар яна бир-бирини яширинча кузата бошлади.

Тушлик пайти бўлди. Тушлик тортилди, тановул қилишди, идиш-товоклар йиғиштирилди. Оддий таомлар, асосан, консервалардан. Тушликдан сўнг меҳмонхона яна сув қуйгандек жимжит бўлиб қолди.

Соат тўққизларда Эмили Брент ўрнидан кўзгалди.

– Бориб ухлайман, – деди у.

– Мен ҳам, – деди Вера.

Аёллар юқорига кўтарилишди, Ломбард ва Блор уларни кузатиб қўйишди. Аёллар ортидан эшикни ёпиб олмагунча эркаклар зина майдончасидан узоқлашишмади. Зулфинлар шалдираб, калитлар шақирлади.

– Айтмасак ҳам, ичкаридан қулфлаб олишди, – кулиб қўйди Блор.

Ломбард деди:

– Нима дердим, ҳар ҳолда бугун тунда уларга ҳеч нарса таҳдид солмайди.

Шундай дея пастга йўл олди. Блор ҳам унга эргашди.

Тўрт эркак бир соатдан кейин ухлагани йўл олишди. Зинадан ҳамма бирга чиқди. Рожерс эртанги нонушта учун ҳозирлик кўраркан, юқорига турнақатор чиқиб кетаётганларга бирров қараб қўйди. Улар майдончада тўхташганини ҳам эшитди.

– Ўйлашимча, жаноблар, маслаҳат бермасам ҳам, кечаси эшикни тамбалаш кераклигини тушуниб турибсизлар.

– Нафақат тамбалаш, балки эшик дастасига курси тираб қўйиш ҳам керак, – қўшимча қилди Блор. – Қулфни ташқаридан очиш мумкин.

– Қадрдоним Блор, ҳамма фалокат шундаки, керагидан ортиқ биласиз, – эшитилар-эшитилмас тўнғиллаб қўйди Ломбард...

– Хайрли тун, жаноблар, – судья ғамнок эди. – Эртага каторимизда хато бўлмаслигини хоҳлардим. Рожерс ошхонадан чиқиб, товуш чиқармай зинадан кўтарилди.

Тўрт эркак бир вақтда эшик очишганини кўрди. Кейин калитлар буралиб, зул-

финлар солингани қулоғига чалинди.

– Жуда соз, – ўзича ғудранди ва ошхонага қайтди. У ерда нонушта учун ҳамма нарса тах эди. Стол ўртасида турган етти негр боласига қаради. Юзида шодон табассум пайдо бўлди.

– Нима бўлган тақдирда ҳам, бугун бу хунари ўтмайди. Чорасини кўриб қўяман.

Ошхонадан ўтиб, буфет эшигини кулфлади. Холлга элтувчи эшикдан чиқиб, уни кулфлади ва калитни чўнтагига солди. Сўнг чирокни ўчириб, зингиллаганча янги ётоғига кетди.

У ерда баланд шкафдан бошқа яширинадиган жой топилмасди. Шунинг учун Рожерс энг олдин шкаф ичига қаради. Кейин эшикни ёпиб, зулфин-ни сурди.

Бугун негр болалари билан найранг қилол-майди, – ўзича пичирлади, – чора кўриб қўйдим